ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 9ης Δεκεμβρίου 1997 *

Στην υπόθεση C-265/95,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους Hendrik van Lier, νομικό σύμβουλο, και Jean-Francis Pasquier, δημόσιο υπάλληλο κράτους μέλους αποσπασμένο στη Νομική Υπηρεσία, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

προσφεύγουσα,

υποστηριζόμενη από

το **Βασίλειο της Ισπανίας,** εκπροσωπούμενο από τον Alberto José Navarro González, γενικό διευθυντή νομικού και θεσμικού κοινοτικού συντονισμού, και την Rosario Silva de Lapuerta, abogado del Estado, της υπηρεσίας κοινοτικών διαφορών, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία της Ισπανίας, 4-6 Boulevard E. Servais,

και το **Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας,** εκπροσωπούμενο από τον John E. Collins, του Treasury Solicitor's Department, επικουρούμενο από τους Stephen Richards και Mark Hoskins, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία του Ηνωμένου Βασιλείου, 14, boulevard Roosevelt,

παρεμβαίνοντες,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

κατά

Γαλλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπουμένης από τον Jean-François Dobelle, αναπληρωτή διευθυντή στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, την Catherine de Salins, υποδιευθύντρια στην ίδια διεύθυνση, την Anne de Bourgoing, chargé de mission στην ίδια διεύθυνση, και τον Philippe Martinet, γραμματέα εξωτερικών υποθέσεων στο ίδιο υπουργείο, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία της Γαλλίας, 8 B, boulevard Joseph II,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωρισθεί ότι η Γαλλική Δημοκρατία, παραλείποντας να λάβει όλα τα αναγκαία και ανάλογα μέτρα προκειμένου να μην εμποδίζεται από ενέργειες ιδιωτών η ελεύθερη κυκλοφορία οπωροκηπευτικών, παρέβη τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την κοινή οργάνωση των αγορών των γεωργικών προϊόντων και από το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 5 της εν λόγω συνθήκης,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, C. Gulmann, H. Ragnemalm, M. Wathelet και R. Schintgen (εισηγητή), προέδρους τμήματος, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, P. J. G. Kapteyn, J. L. Murray, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet, G. Hirsch και P. Jann, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 10ης Ιουνίου 1997, κατά την οποία η Επιτροπή εκπροσωπήθηκε από τους Hendrik van Lier και Jean-Francis Pasquier, το Βασίλειο της Ισπανίας από τη Rosario

Silva de Lapuerta και η Γαλλική Δημοκρατία από τον Jean-François Dobelle και την Kareen Rispal-Bellanger, υποδιευθύντρια στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 4 Αυγούστου 1995, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΚ, προσφυγή με αίτημα να αναγνωρισθεί ότι η Γαλλική Δημοκρατία, παραλείποντας να λάβει όλα τα αναγκαία και ανάλογα μέτρα προκειμένου να μην εμποδίζεται από ενέργειες ιδιωτών η ελεύθερη κυκλοφορία οπωροκηπευτικών, παρέβη τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την κοινή οργάνωση των αγορών των γεωργικών προϊόντων και από το άρθρο 30 της συνθήκης αυτής, σε συνδυασμό με το άρθρο 5 της ίδιας συνθήκης.

2 Η Επιτροπή εκθέτει ότι, επί δεκαετία και πλέον, της υποβάλλονται τακτικά καταγγελίες με τις οποίες προσάπτεται στις γαλλικές αρχές ότι αντιμετωπίζουν με απάθεια τις βίαιες ενέργειες εις βάρος των γεωργικών προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών, στις οποίες προβαίνουν ορισμένοι ιδιώτες και τα κινήματα για την προώθηση των αξιώσεων των Γάλλων γεωργών. Οι ενέργειες αυτές συνίστανται, μεταξύ άλλων, στην παράνομη παρακράτηση φορτηγών που μεταφέρουν τέτοια προϊόντα στη γαλλική επικράτεια και στην καταστροφή του φορτίου τους, σε βιαιοπραγίες εις βάρος των οδηγών των φορτηγών, σε απειλές εις βάρος των γαλλικών πολυκαταστημάτων που διαθέτουν προς πώληση γεωργικά προϊόντα καταγωγής άλλων κρατών μελών και στην πρόκληση φθοράς στα εν λόγω εμπορεύματα, τα οποία εκτίθενται στις προθήκες των καταστημάτων στη Γαλλία.

3 Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι, από το 1993, ορισμένα κινήματα Γάλλων γεωργών, μεταξύ των οποίων μια οργάνωση ονομαζόμενη «Coordination rurale», έχουν κινήσει συστηματική εκστρατεία ελέγχου της προσφοράς γεωργικών προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών, χαρακτηριζόμενη ιδίως από εκφοβισμούς εις βάρος των εμπόρων χονδρικής και λιανικής πωλήσεως προκειμένου να τους ωθήσουν να προμηθεύονται αποκλειστικώς γαλλικά προϊόντα, από την επιβολή κατώτατης τιμής πωλήσεως των εμπλεκομένων προϊόντων και από την οργάνωση ελέγχων με σκοπό να εξακριβώνεται αν οι επιχειρηματίες συμμορφώνονταν προς τις δοθείσες εντολές.

4 Έτσι, από τον Απρίλιο έως τον Ιούλιο του 1993 στόχο της εκστρατείας αυτής αποτέλεσαν ιδίως οι φράουλες καταγωγής Ισπανίας. Τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο του ιδίου έτους είχαν την ίδια τύχη οι τομάτες προελεύσεως Βελγίου.

5 Το 1994 οι ισπανικές φράουλες, ιδίως, αποτέλεσαν αφορμή για έμπρακτες απειλές του ίδιου είδους εις βάρος των εμπορικών κέντρων και για την καταστροφή εμπορευμάτων και μέσων μεταφοράς, συνέβησαν δε βίαια επεισόδια δύο φορές στο ίδιο σημείο σε διάστημα δύο εβδομάδων, χωρίς οι παριστάμενες δυνάμεις ασφαλείας να επέμβουν για να προστατεύσουν αποτελεσματικά τα φορτηγά και το φορτίο τους.

6 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι υπήρξαν και άλλες περιπτώσεις βανδαλισμού, οι οποίες παρεμπόδισαν στη Γαλλία την ελεύθερη κυκλοφορία γεωργικών προϊόντων καταγωγής Ιταλίας και Δανίας.

7 Η Επιτροπή, κατόπιν επανειλημμένων διαβημάτων ενώπιον των γαλλικών αρχών, έκρινε ότι η Γαλλική Δημοκρατία, παραλείποντας να λάβει όλα τα αναγκαία και ανάλογα μέτρα προκειμένου να μην εμποδίζεται από ενέργειες ιδιωτών η ελεύθερη κυκλοφορία οπωροκηπευτικών, παρέβη τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την κοινή οργάνωση των αγορών των γεωργικών προϊόντων και από το άρθρο 30 της Συνθήκης, σε συνδυασμό με το άρθρο 5 της ίδιας συνθήκης. Ως εκ τούτου, με έγγραφο της 19ης Ιουλίου 1994, η Επιτροπή όχλησε, σύμφωνα με το άρθρο 169 της Συνθήκης, τη Γαλλική Κυβέρνηση και της έταξε προθεσμία δύο μηνών για να υποβάλει τις παρατηρήσεις της επί της προσαπτομένης παραβάσεως.

8 Η Γαλλική Κυβέρνηση απάντησε, με έγγραφο της 10ης Οκτωβρίου 1994, ότι ανέκαθεν καταδίκαζε κατηγορηματικά τις πράξεις βανδαλισμού των Γάλλων γεωργών. Η Γαλλική Κυβέρνηση υπογράμμισε ότι τα προληπτικά μέτρα επιβλέψεως, προστασίας και συλλογής πληροφοριών κατέστησαν δυνατή την αξιοσημείωτη μείωση των επεισοδίων μεταξύ του 1993 και του 1994. Εξάλλου, το γεγονός ότι οι εισαγγελίες ζητούν συστηματικά τη διενέργεια δικαστικών ερευνών αποδεικνύει ότι οι γαλλικές αρχές είναι αποφασισμένες να καταστείλουν κάθε αξιόποινη συμπεριφορά που σκοπεί στην παρεμπόδιση των εισαγωγών γεωργικών προϊόντων από άλλα κράτη μέλη. Εντούτοις, αυτές οι απρόβλεπτες επιδρομές μικρών ομάδων που μετακινούνται πολύ γρήγορα καθιστούν εξαιρετικά δυσχερή την επέμβαση των δυνάμεων ασφαλείας και εξηγούν γιατί οι κινηθείσες ένδικες διαδικασίες αποβαίνουν συχνά άκαρπες. Τέλος, η πρακτική της «Coordination rurale», που συνίσταται στη ρύθμιση της αγοράς των γεωργικών προϊόντων με απειλές και καταστροφές, έχει αποτελέσει αντικείμενο διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου Ανταγωνισμού.

9 Ωστόσο, στις 20 Απριλίου 1995, σημειώθηκαν νέα σοβαρά επεισόδια στη Νοτιοδυτική Γαλλία, κατά τη διάρκεια των οποίων καταστράφηκαν γεωργικά προϊόντα προελεύσεως Ισπανίας.

10 Κατόπιν αυτού, η Επιτροπή εξέδωσε, στις 5 Μαΐου 1995, αιτιολογημένη γνώμη βάσει του άρθρου 169, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης. Με την αιτιολογημένη γνώμη η Επιτροπή έκρινε ότι η Γαλλική Δημοκρατία, παραλείποντας να λάβει όλα τα αναγκαία και ανάλογα μέτρα προκειμένου να μην εμποδίζεται από ενέργειες ιδιωτών η ελεύθερη κυκλοφορία οπωροκηπευτικών, παρέβη τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την κοινή οργάνωση των αγορών των γεωργικών προϊόντων και από το άρθρο 30 της Συνθήκης, σε συνδυασμό με το άρθρο 5 της ίδιας συνθήκης, και την κάλεσε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 169, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για τη συμμόρφωση προς την αιτιολογημένη αυτή γνώμη εντός προθεσμίας ενός μήνα.

11 Στις 16 Ιουνίου 1995 η Γαλλική Κυβέρνηση υπογράμμισε ότι είχε λάβει όλα τα μέτρα που διέθετε προκειμένου να διασφαλίσει την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων στην επικράτειά της και ότι τα ληφθέντα αποτρεπτικά μέτρα είχαν καταστήσει δυνατό τον σαφέστατο περιορισμό των διαπραχθεισών εντός του 1995 βιαιοπραγιών. Σε εθνικό επίπεδο, αποφασίστηκε μεταξύ

των εμπλεκομένων υπουργείων μια από κοινού κινητοποίηση για την καταπολέμηση της επαναλήψεως των πράξεων βανδαλισμού, η οποία περιλαμβάνει συγκεκριμένα ενισχυμένη επίβλεψη και οδηγίες για αυστηρότητα, δοθείσες στους νομάρχες και στις δυνάμεις ασφαλείας. Εξάλλου, σε τοπικό επίπεδο, ένα σύστημα επιφυλακής, το οποίο περιλαμβάνει ένα καθεστώς στενής επιβλέψεως των απειλουμένων εγκαταστάσεων, κατέστησε δυνατή την πρόληψη πολυαρίθμων επεισοδίων. Μολονότι δεν μπορεί να αποκλεισθεί κάθε κίνδυνος καταστροφών, λόγω του ότι πρόκειται περί απροβλέπτων ενεργειών που περιορίζονται σε συγκεκριμένο τόπο κάθε φορά, οι δε αυτουργοί αυτών είναι δύσκολο να εντοπισθούν, το tribunal correctionnel de Nîmes καταδίκασε, το 1994, 24 γεωργούς για φθορά ξένης περιουσίας. Από την 1η Μαρτίου 1994, ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του άρθρου 322-13 του νέου Ποινικού Κώδικα, η καταστολή των απειλών προκλήσεως βλάβης σε αγαθά έχει καταστεί πιο αποτελεσματική. Τέλος, οι προκληθείσες ζημίες αποκαθίστανται από το κράτος και έχουν δοθεί οδηγίες για την επιτάχυνση της αποζημιώσεως των ενδιαφερομένων επιχειρηματιών για τη βλάβη που υπέστησαν.

12 Κατά την Επιτροπή, το γαλλικό Υπουργείο Γεωργίας δήλωσε, παρά ταύτα, το 1995 ότι, μολονότι αποδοκίμαζε και καταδίκαζε τις βίαιες ενέργειες των γεωργών, ουδόλως σκόπευε να τις αντιμετωπίσει με την επέμβαση των δυνάμεων ασφαλείας.

13 Στις 3 Ιουνίου 1995 τρία φορτηγά που μετέφεραν οπωροκηπευτικά προϊόντα προελεύσεως Ισπανίας αποτέλεσαν τον στόχο βίαιων ενεργειών στη Νότια Γαλλία, χωρίς να επέμβουν οι δυνάμεις ασφαλείας. Στις αρχές Ιουλίου του 1995 Γάλλοι γεωργοί κατέστρεψαν εκ νέου ιταλικά και ισπανικά φρούτα.

14 Κατόπιν αυτού, η Επιτροπή άσκησε την παρούσα προσφυγή.

15 Με διατάξεις της 14ης και της 27ης Φεβρουαρίου 1996, το Δικαστήριο επέτρεψε, αντιστοίχως, στο Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας και στο Βασίλειο της Ισπανίας να παρέμβουν υπέρ της Επιτροπής.

16 Προς στήριξη της προσφυγής της, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το άρθρο 30 της Συνθήκης και η κοινή οργάνωση των αγορών των οπωροκηπευτικών προϊόντων, τα οποία στηρίζονται στην ίδια αρχή της εξαλείψεως των εμποδίων στο εμπόριο, απαγορεύουν τους ποσοτικούς περιορισμούς επί των εισαγωγών μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και κάθε μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος. Επιπλέον, κατά το άρθρο 5 της Συνθήκης, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να λαμβάνουν κάθε μέτρο κατάλληλο να εξασφαλίσει την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη συνθήκη αυτή.

17 Επομένως, οι παρακρατήσεις μεταφορικών μέσων και οι φθορές γεωργικών προϊόντων καταγωγής άλλων κρατών μελών, καθώς και το κλίμα ανασφάλειας που οφείλεται στις απειλές εκ μέρους διαφόρων γεωργικών οργανώσεων εις βάρος των διανομέων οπωροκηπευτικών προϊόντων της εν λόγω προελεύσεως, που διαπιστώθηκαν εν προκειμένω, αποτελούν εμπόδιο στο ενδοκοινοτικό εμπόριο των προϊόντων αυτών, το οποίο τα κράτη μέλη υποχρεούνται να εξαλείψουν λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα, ακόμη και εις βάρος ιδιωτών που θέτουν σε κίνδυνο την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.

18 Εν προκειμένω, το γεγονός ότι σοβαρά επεισόδια εξακολούθησαν, από χρόνο σε χρόνο, να εμποδίζουν την εισαγωγή και τη διαμετακόμιση στη Γαλλία οπωροκηπευτικών προϊόντων καταγωγής άλλων κρατών μελών αποδεικνύει ότι τα προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα, τα οποία επικαλείται αμυνόμενη η Γαλλική Κυβέρνηση, δεν είναι επαρκή ούτε ανάλογα για να αποτρέψουν στην πράξη τους αυτουργούς των παραβάσεων από την τέλεση και την επανάληψή τους. Επιπλέον, από τα πραγματικά στοιχεία που διαθέτει η Επιτροπή προκύπτει ότι οι γαλλικές αρχές απέφευγαν συστηματικά να επέμβουν για να προλάβουν και να καταστείλουν αποτελεσματικά τις βίαιες ενέργειες των γεωργών στη Γαλλία.

19 Η Ισπανική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου συντάσσονται με τα αιτήματα της Επιτροπής.

20 Αντιθέτως, η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η προσφυγή της Επιτροπής είναι αβάσιμη.

21 Συγκεκριμένα, η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι έλαβε, υπό προϋποθέσεις ανάλογες προς αυτές που ισχύουν σε παρόμοιες παραβιάσεις του εθνικού δικαίου, κάθε αναγκαίο και πρόσφορο μέτρο για την πρόληψη και την καταστολή των ενεργειών ιδιωτών που παρεμποδίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των γεωργικών προϊόντων. Τα μέτρα επιβλέψεως που εφαρμόστηκαν το 1993 κατέστησαν δυνατό τον σαφέστατο περιορισμό των διαπραχθεισών κατά τα επόμενα έτη βίαιων ενεργειών.

22 Ωστόσο, ενόψει, αφενός, του μεγάλου αριθμού φορτηγών που μεταφέρουν γεωργικά προϊόντα στη γαλλική επικράτεια και του μεγάλου αριθμού των προορισμών τους και, αφετέρου, του απρόβλεπτου χαρακτήρα των διαδηλώσεων των γεωργών, οι οποίοι ενεργούν σε μικρές ομάδες όπως οι καταδρομείς, δεν μπορεί να αποκλεισθεί κάθε κίνδυνος καταστροφών. Ο τελευταίος αυτός λόγος εξηγεί επίσης το γιατί είναι πολύ δυσχερής ο εντοπισμός των αυτουργών που ευθύνονται για τις βίαιες ενέργειες και η απόδειξη της προσωπικής τους συμμετοχής σ' αυτές, ώστε να κατασταλούν συστηματικά οι εν λόγω ενέργειες. Παρά ταύτα, από το 1994, έξι ακόμη πρόσωπα καταδικάστηκαν ή ανακρίθηκαν. Εξάλλου, πρέπει να αναγνωριστεί στις αστυνομικές αρχές διακριτική ευχέρεια να αποφασίζουν αν πρέπει να επέμβουν για την τήρηση της δημόσιας τάξεως. Εν πάση περιπτώσει, το κράτος αποζημιώνει τα θύματα των παραβάσεων βάσει της αντικειμενικής ευθύνης του Δημοσίου. Έτσι, για τα έτη 1993, 1994 και 1995, καταβλήθηκε ποσό άνω των 17 εκατομμυρίων γαλλικών φράγκων σε αποζημιώσεις.

23 Η καθής κυβέρνηση προσθέτει ότι η δυσαρέσκεια των Γάλλων γεωργών οφείλεται στην αισθητή αύξηση των εξαγωγών ισπανικών προϊόντων από την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας στην Κοινότητα, πράγμα που είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική πτώση των τιμών, η οποία ενισχύθηκε από την υποτίμηση της πεσέτας για λόγους ανταγωνισμού και από τις τιμές ντάμπινγκ που ισχύουν για τα προϊόντα των Ισπανών παραγωγών. Η γαλλική αγορά οπωροκηπευτικών προϊόντων έχει υποστεί σοβαρή αναστάτωση λόγω του ότι, κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου που προβλέφθηκε κατά την προσχώρηση αυτή, δεν τέθηκε σε εφαρμογή κανένας μηχανισμός εποπτείας των τιμών εξαγωγής που ισχύουν για τα προϊόντα των Ισπανών παραγωγών. Η Γαλλική Κυβέρνηση υπογραμμίζει επίσης ότι εν προκειμένω, όχι μόνο δεν υιοθέτησε προστατευτική στάση, αλλά επέδειξε εποικοδομητική συμπεριφορά, λαμβάνοντας την πρωτοβουλία για διαβήματα προς το Συμβούλιο, με σκοπό την αντιμετώπιση των δυσχερειών της αγοράς των οπωροκηπευτικών προϊόντων και συνεννοούμενη με τις ισπανικές αρχές.

24 Προκειμένου να εκτιμηθεί το βάσιμο της προσφυγής της Επιτροπής, πρέπει να υπομνησθεί καταρχάς ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων αποτελεί μια από τις θεμελιώδεις αρχές της Συνθήκης.

25 Συναφώς, το άρθρο 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚ ορίζει ότι, για τους σκοπούς του άρθρου 2, η δράση της Κοινότητας περιλαμβάνει μια εσωτερική αγορά την οποία θα χαρακτηρίζει η εξάλειψη των εμποδίων, ιδίως στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών μελών.

26 Κατά το άρθρο 7 Α, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ, η εσωτερική αγορά περιλαμβάνει ένα χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης.

27 Η θεμελιώδης αυτή αρχή τίθεται σε εφαρμογή με τα άρθρα 30 επ. της Συνθήκης.

28 Ειδικότερα, το άρθρο 30 ορίζει ότι οι ποσοτικοί περιορισμοί επί των εισαγωγών, καθώς και όλα τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος, απαγορεύονται μεταξύ των κρατών μελών.

29 Η διάταξη αυτή, ερμηνευόμενη εντός του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται, έχει την έννοια ότι σκοπεί στην εξάλειψη κάθε εμποδίου, αμέσου ή εμμέσου, πραγματικού ή εν δυνάμει, στη ροή των εισαγωγών εντός του ενδοκοινοτικού εμπορίου.

30 Έτσι, το άρθρο 30, το οποίο αποτελεί απαραίτητο μέσο για την υλοποίηση της αγοράς χωρίς εσωτερικά σύνορα, δεν απαγορεύει μόνον τα κρατικά μέτρα που, αυτά καθαυτά, εισάγουν περιορισμούς στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, αλλά έχει εφαρμογή και οσάκις ένα κράτος μέλος παραλείπει να

λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για την αντιμετώπιση εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, τα οποία οφείλονται σε αιτίες μη κρατικής προελεύσεως.

31 Πράγματι, το γεγονός ότι ένα κράτος μέλος παραλείπει να ενεργήσει ή, ενδεχομένως, παραλείπει να λάβει επαρκή μέτρα για την αποτροπή εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, τα οποία δημιουργούνται ιδίως από ενέργειες ιδιωτών στο έδαφός του εις βάρος προϊόντων καταγωγής άλλων κρατών μελών, μπορεί να αποτελέσει εξίσου σοβαρό εμπόδιο για το ενδοκοινοτικό εμπόριο με μια θετική ενέργεια.

32 Επομένως, το άρθρο 30 επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση όχι μόνο να μη θεσπίζουν τα ίδια πράξεις ή να μην υιοθετούν συμπεριφορές που μπορεί να αποτελέσουν εμπόδιο στο εμπόριο, αλλά, σε συνδυασμό με το άρθρο 5 της Συνθήκης, τους επιβάλλει επίσης την υποχρέωση να λαμβάνουν κάθε αναγκαίο και πρόσφορο μέτρο για να διασφαλίζουν στο έδαφός τους τον σεβασμό της θεμελιώδους αυτής ελευθερίας.

33 Όσον αφορά τη δεύτερη αυτή υποχρέωση, τα κράτη μέλη, που παραμένουν τα μόνα αρμόδια για τη διατήρηση της δημόσιας τάξεως και την προστασία της εσωτερικής ασφάλειας, έχουν βεβαίως διακριτική ευχέρεια για τον καθορισμό του ποια είναι, σε μια συγκεκριμένη κατάσταση, τα πιο κατάλληλα μέτρα για την εξάλειψη των εμποδίων επί της εισαγωγής των προϊόντων.

34 Επομένως, δεν εναπόκειται στα κοινοτικά όργανα να υποκαθιστούν τα κράτη μέλη και να τους υποδεικνύουν ποια μέτρα πρέπει να λάβουν και να εφαρμόσουν πράγματι για τη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων στο έδαφός τους.

35 Εντούτοις, στο Δικαστήριο εναπόκειται, λαμβάνοντας υπόψη την προαναφερθείσα διακριτική ευχέρεια, να ελέγχει, στις περιπτώσεις που επιλαμβάνεται, αν το εμπλεκόμενο κράτος μέλος έλαβε τα δέοντα μέτρα για τη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.

36 Πρέπει να προστεθεί ότι οι ανωτέρω σκέψεις ισχύουν και για τους κανονισμούς του Συμβουλίου για την κοινή οργάνωση των αγορών των διαφόρων γεωργικών προϊόντων, σύμφωνα με τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 38 έως 46 και 7, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚ (βλ., αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1976, 3/76, 4/76 και 6/76, Kramer κ.λπ., Συλλογή τόμος 1976, σ. 475, σκέψεις 53 και 54, και της 25ης Μαΐου 1993, C-228/91, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1993, σ. I-2701, σκέψη 11, οι οποίες αφορούν κανονισμούς για την κοινή οργάνωση των αγορών στον τομέα των προϊόντων αλιείας).

37 Όσον αφορά, ειδικότερα, την παρούσα υπόθεση, διαπιστώνεται ότι τα πραγματικά περιστατικά της προσφυγής λόγω παραβάσεως, την οποία άσκησε η Επιτροπή κατά της Γαλλικής Δημοκρατίας, δεν αμφισβητούνται.

38 Οι βίαιες ενέργειες που διαπράχθηκαν στη γαλλική επικράτεια εις βάρος γεωργικών προϊόντων καταγωγής άλλων κρατών μελών, οι οποίες συνίστανται, μεταξύ άλλων, στην παρακράτηση φορτηγών που μετέφεραν τέτοια προϊόντα, στην καταστροφή του φορτίου τους και σε βιαιοπραγίες εις βάρος των οδηγών, καθώς και σε απειλές εις βάρος των εμπόρων χονδρικής και λιανικής πωλήσεως και στις φθορές των εκτιθεμένων στις προθήκες εμπορευμάτων, αποτελούν αναμφισβητήτως εμπόδια στο ενδοκοινοτικό εμπόριο των προϊόντων αυτών.

39 Συνεπώς, πρέπει να ελεγχθεί αν, εν προκειμένω, η Γαλλική Κυβέρνηση συμμορφώθηκε προς τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης, σε συνδυασμό με το άρθρο 5, λαμβάνοντας επαρκή και πρόσφορα μέτρα για να αντιμετωπίσει τις ενέργειες ιδιωτών που προκαλούν εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία ορισμένων γεωργικών προϊόντων.

40 Συναφώς, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι από τα υπομνήματα της Επιτροπής προκύπτει ότι τα επεισόδια που επικαλείται το κοινοτικό αυτό όργανο στο πλαίσιο της παρούσας προσφυγής συμβαίνουν τακτικά από δεκαετίας και πλέον.

41 Από τις 8 Μαΐου 1985, η Επιτροπή έχει απευθύνει ένα πρώτο έγγραφο οχλήσεως στη Γαλλική Δημοκρατία, καλώντας την να λάβει τα αναγκαία προληπτικά και αποτρεπτικά μέτρα για να θέσει τέρμα στις ενέργειες του είδους αυτού.

42 Εξάλλου, η Επιτροπή επανειλημμένως υπενθύμισε εν προκειμένω στη Γαλλική Κυβέρνηση ότι το κοινοτικό δίκαιο επιβάλλει την υποχρέωση μέριμνας για την πραγματική τήρηση της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, διά της εξαλείψεως κάθε περιορισμού στην ελευθερία του εμπορίου των γεωργικών προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών.

43 Συνεπώς, οι γαλλικές αρχές διέθεταν εν προκειμένω αρκετά μακρά προθεσμία ώστε να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις που υπέχουν από το κοινοτικό δίκαιο.

44 Στη συνέχεια, παρά τις παρασχεθείσες από την καθής κυβέρνηση εξηγήσεις, σύμφωνα με τις οποίες είχαν ληφθεί όλα τα μέτρα για την αποφυγή της συνεχίσεως των βιαιοπραγιών και για τον κολασμό των ενόχων, γεγονός είναι ότι, από χρόνο σε χρόνο, σοβαρά επεισόδια έθεσαν σε μεγάλο κίνδυνο το εμπόριο γεωργικών προϊόντων στη γαλλική επικράτεια.

45 Συναφώς, από τα πραγματικά περιστατικά που εκθέτει η Επιτροπή και δεν αμφισβητεί η Γαλλική Κυβέρνηση προκύπτει ότι τα επεισόδια συμβαίνουν κυρίως σε ορισμένες περιόδους του έτους και ότι, εξάλλου, υπάρχουν ιδιαζόντως ευάλωτοι χώροι όπου έγιναν επεισόδια επανειλημμένως κατά τη διάρκεια του ίδιου έτους.

46 Από το 1993, οι πράξεις βίας και βανδαλισμού δεν στρέφονται μόνον κατά των μεταφορικών μέσων που χρησιμοποιούνταν για τα γεωργικά προϊόντα, αλλά έχουν επεκταθεί στον τομέα της χονδρικής και λιανικής διανομής των προϊόντων αυτών.

47 Εξάλλου, δύο νέα σοβαρά επεισόδια του ίδιου είδους επαναλήφθηκαν το 1996 και το 1997.

48 Επισημαίνεται επίσης ότι δεν αμφισβητήθηκε ότι, κατά τη διάρκεια των επεισοδίων αυτών, οι γαλλικές δυνάμεις ασφαλείας είτε δεν ήσαν παρούσες επί τόπου, παρά το ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι αρμόδιες αρχές είχαν προειδοποιηθεί για τις επικείμενες διαδηλώσεις γεωργών, είτε δεν επενέβησαν, ακόμη και σε περιπτώσεις που οι δυνάμεις αυτές ήσαν πολύ περισσότερες από τους ταραχοποιούς. Επιπλέον, δεν επρόκειτο πάντοτε για ταχείες ενέργειες διαδηλωτών ενεργούντων αιφνιδιαστικά και τρεπομένων αμέσως σε φυγή, δεδομένου ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι ταραχές συνεχίστηκαν για μερικές ώρες.

49 Επιπλέον, δεν αμφισβητείται ότι ορισμένες πράξεις βανδαλισμού κινηματογραφήθηκαν από μηχανές λήψεως της τηλεοράσεως, ότι οι διαδηλωτές συχνά δρούσαν με ακάλυπτο πρόσωπο και ότι οι οργανώσεις γεωργών που μετέσχαν στις βίαιες διαδηλώσεις είναι γνωστές στα όργανα της τάξεως.

50 Ωστόσο, δεν αμφισβητείται ότι ελάχιστα από τα πρόσωπα τα οποία μετέσχαν σ' αυτές τις σοβαρές διαταράξεις της δημόσιας τάξης αναγνωρίστηκαν και διώχθηκαν.

51 Έτσι, όσον αφορά τις πολυάριθμες πράξεις βανδαλισμού κατά το χρονικό διάστημα από τον Απρίλιο μέχρι τον Αύγουστο του 1993, οι γαλλικές αρχές δεν μπόρεσαν να αναφέρουν παρά μόνο μία περίπτωση ποινικής διώξεως.

52 Ενόψει του συνόλου των προεκτεθέντων, το Δικαστήριο, χωρίς να παραγνωρίζει τις δυσχέρειες των αρμοδίων αρχών ως προς την αντιμετώπιση καταστάσεων όπως οι επίμαχες εν προκειμένω, δεν δύναται παρά να διαπιστώσει ότι, ενόψει της συχνότητας και της σοβαρότητας των επεισοδίων που απαριθμεί η Επιτροπή, είναι πρόδηλον ότι τα μέτρα που έλαβε συναφώς η

Γαλλική Κυβέρνηση δεν υπήρξαν επαρκή για τη διασφάλιση της ελευθερίας του ενδοκοινοτικού εμπορίου γεωργικών προϊόντων στην επικράτειά της, διότι τα μέτρα αυτά δεν εμπόδισαν και δεν απέτρεψαν αποτελεσματικώς τους αυτουργούς των εν λόγω παραβάσεων από την τέλεση και την επανάληψή τους.

53 Η διαπίστωση αυτή επιβάλλεται κατά μείζονα λόγο, δεδομένου ότι οι φθορές και οι απειλές, τις οποίες επικαλείται η Επιτροπή, δεν διακυβεύουν μόνον την εισαγωγή ή τη διαμετακόμιση στη Γαλλία των άμεσα θιγομένων από τις βίαιες ενέργειες προϊόντων, αλλά είναι ικανές να δημιουργήσουν κλίμα ανασφαλείας, το οποίο θα έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα στα ρεύματα του εμπορίου στο σύνολό του.

54 Η ανωτέρω διαπίστωση ουδόλως αποδυναμώνεται από το επιχείρημα της Γαλλικής Κυβερνήσεως ότι η κατάσταση των Γάλλων γεωργών ήταν τόσο δύσκολη, ώστε ευλόγως υπήρχαν φόβοι ότι πιο αποφασιστικές επεμβάσεις των αρμοδίων αρχών θα ενείχαν τον κίνδυνο προκλήσεως βιαίων αντιδράσεων των εμπλεκομένων επιχειρηματιών, με συνέπεια ακόμη σοβαρότερες διαταραχές της δημόσιας τάξεως ή και κοινωνικές αναστατώσεις.

55 Συγκεκριμένα, ο φόβος για εσωτερικές δυσχέρειες δεν μπορεί να δικαιολογήσει την παράλειψη ενός κράτους μέλους να εφαρμόσει ορθώς το κοινοτικό δίκαιο (βλ., στο πνεύμα αυτό, απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 1995, C-52/95, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 1995, σ. I-4443, σκέψη 38).

56 Το εμπλεκόμενο κράτος μέλος οφείλει, με εξαίρεση την περίπτωση στην οποία αποδεικνύεται ότι η εκ μέρους του ενέργεια θα προκαλούσε συνέπειες για τη δημόσια τάξη, στις οποίες δεν θα μπορούσε να ανταπεξέλθει με τα μέσα που διαθέτει, να λάβει όλα τα δέοντα μέτρα για να διαφυλάξει το πεδίο ισχύος και την αποτελεσματικότητα του κοινοτικού δικαίου, ώστε να διασφαλίσει την ορθή εφαρμογή του δικαίου αυτού υπέρ όλων των επιχειρηματιών.

57 Εν προκειμένω, όμως, η καθής κυβέρνηση δεν απέδειξε συγκεκριμένα το υποστατό του κινδύνου για τη δημόσια τάξη τον οποίο δεν θα μπορούσε να αντιμετωπίσει.

58 Επομένως, πρέπει να προστεθεί ότι, μολονότι δεν μπορεί να αποκλεισθεί ότι η απειλή σοβαρών διαταραχών της δημόσιας τάξεως μπορεί, ενδεχομένως, να δικαιολογήσει τη μη επέμβαση των δυνάμεων ασφαλείας, το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να προβληθεί παρά μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και όχι, όπως εν προκειμένω, γενικώς για το σύνολο των εισοδίων που επικαλείται η Επιτροπή.

59 Όσον αφορά την εκ μέρους της Γαλλικής Δημοκρατίας αποκατάσταση των ζημιών που υπέστησαν τα θύματα, υπογραμμίζεται ότι η καθής κυβέρνηση δεν μπορεί να επικαλείται το επιχείρημα αυτό για να απαλλαγεί από τις υποχρεώσεις που υπέχει από το κοινοτικό δίκαιο.

60 Συγκεκριμένα, μολονότι η αποζημίωση μπορεί να αποκαταστήσει τουλάχιστον εν μέρει τη βλάβη που υπέστησαν οι ενδιαφερόμενοι επιχειρηματίες, αντιθέτως, δεν αποκλείει την ύπαρξη παραβάσεως του κράτους μέλους.

61 Ούτε τα επιχειρήματα που στηρίζονται στην εξαιρετικά δυσχερή κοινωνικοοικονομική κατάσταση, στην οποία περιήλθε η γαλλική αγορά οπωροκηπευτικών προϊόντων μετά την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας, μπορούν να γίνουν δεκτά.

62 Συναφώς, κατά πάγια νομολογία, λόγοι οικονομικής φύσεως δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να χρησιμεύσουν ως δικαιολόγηση των απαγορευομένων από το άρθρο 30 της Συνθήκης εμποδίων (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 11ης Ιουνίου 1985, 288/83, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, Συλλογή 1985, σ. 1761, σκέψη 28).

63 Κατά το μέτρο που η καθής κυβέρνηση υπαινίσσεται, προς στήριξη των επιχειρημάτων της, ότι η αποσταθεροποίηση της γαλλικής αγοράς οπωροκηπευτικών προϊόντων προκλήθηκε από αθέμιτες πρακτικές, ακόμη και παραβιάσεις του κοινοτικού δικαίου εκ μέρους των Ισπανών παραγωγών, υπενθυμίζεται ότι ένα κράτος μέλος δεν επιτρέπεται να λάβει μονομερώς αμυντικά μέτρα ή να υιοθετήσει ορισμένη συμπεριφορά, προκειμένου να αντιμετωπίσει την ενδεχόμενη μη τήρηση, από άλλο κράτος μέλος, κανόνων του κοινοτικού δικαίου (βλ., στο θέμα αυτό, απόφαση της 23ης Μαΐου 1996, C-5/94, Hedley Lomas, Συλλογή 1996, σ. I-2553, σκέψη 20).

64 Τούτο πρέπει να ισχύει κατά μείζονα λόγο στον τομέα της κοινής γεωργικής πολιτικής, στο πλαίσιο του οποίου μόνο στην Επιτροπή εναπόκειται να λαμβάνει, ενδεχομένως, τα απαιτούμενα μέτρα για την αντιμετώπιση των δυχερειών ορισμένων επιχειρηματιών, ιδίως κατόπιν μιας νέας προσχωρήσεως.

65 Ενόψει του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι, εν προκειμένω, η Γαλλική Κυβέρνηση παρέλειψε, προδήλως και εμμόνως, να λάβει επαρκή και πρόσφορα μέτρα ώστε να παύσουν οι πράξεις βανδαλισμού που θέτουν σε κίνδυνο στην επικράτειά της την ελεύθερη κυκλοφορία ορισμένων γεωργικών προϊόντων καταγωγής άλλων κρατών μελών και να εμποδίσει την επανάληψη των πράξεων αυτών.

66 Κατά συνέπεια, διαπιστώνεται ότι η Γαλλική Δημοκρατία, παραλείποντας να λάβει όλα τα αναγκαία και ανάλογα μέτρα προκειμένου να μην εμποδίζεται από ενέργειες ιδιωτών η ελεύθερη κυκλοφορία οπωροκηπευτικών, παρέβη τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 30 της Συνθήκης, σε συνδυασμό με το άρθρο 5 της εν λόγω συνθήκης, και από την κοινή οργάνωση των αγορών των γεωργικών προϊόντων.

Επί των δικαστικών εξόδων

67 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Γαλλική Δημοκρατία ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα. Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 4, του κανονισμού αυτού, τα κράτη μέλη και τα όργανα που παρεμβαίνουν στη δίκη φέρουν τα δικά τους δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

1) Η Γαλλική Δημοκρατία, παραλείποντας να λάβει όλα τα αναγκαία και ανάλογα μέτρα προκειμένου να μην εμποδίζεται από ενέργειες ιδιωτών η ελεύθερη κυκλοφορία οπωροκηπευτικών, παρέβη τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 5 της εν λόγω συνθήκης, και από την κοινή οργάνωση των αγορών των γεωργικών προϊόντων.

2) Καταδικάζει τη Γαλλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

3) Το Βασίλειο της Ισπανίας και το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας φέρουν τα δικά τους δικαστικά έξοδα.

Rodríguez Iglesias Gulmann Ragnemalm

Wathelet Schintgen Mancini Moitinho de Almeida

Kapteyn Murray Edward

Puissochet Hirsch Jann

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 9 Δεκεμβρίου 1997.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias